

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.009.01.2017
P/17/080

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach
ul. Powstańców 29, 40-039 Katowice
T +48 32 784 42 00, F +48 32 784 42 30
lka@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/080 - „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych”
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontroler	Waldemar Góra, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/139/2017 z dnia 10 maja 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1)
Jednostka kontrolowana	TREND Lisowska Spółka Jawna, 42-202 Częstochowa, ul. Złota 197 ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Stanisława Lisowska, Anna Lisowska, Andrzej Lisowski ² (dowód: akta kontroli str. 2-10)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie³ działalność Spółki w zakresie spełniania wymogów do otrzymania dofinansowania wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych⁴ w latach 2014 - 2016⁵ oraz gromadzenia i gospodarowania środkami zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższą ocenę uzasadniają stwierdzone nieprawidłowości, polegające na:

- niespełnieniu warunków do otrzymania z PFRON kwoty 168,0 tys. zł dofinansowania (tj. 10,9% dofinansowania otrzymanego za lata objęte kontrolą⁶) do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych, określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁷, z tego 133,8 tys. zł z tytułu dofinansowania do wynagrodzenia trzech pracowników, którym wypłacono wynagrodzenie w gotówce oraz 34,2 tys. zł z tytułu nieterminowego opłacenia składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne za pracowników niepełnosprawnych za maj 2014 r.,

¹ Zwana dalej „Spółką”. Nr REGON 151 568 829.

² Zgodnie z umową spółki, do prowadzenia spraw Spółki uprawnieni są Stanisława Lisowska, Anna Lisowska oraz Spółka z o.o. „UNIPROFIL Drzwi”, w której funkcję Prezesa Zarządu sprawuje Andrzej Lisowski.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

⁴ Zwanego dalej „PFRON”.

⁵ Z uwzględnieniem okresu wcześniejszego i późniejszego w zakresie związanym z przedmiotem kontroli.

⁶ 1.538,9 tys. zł.

⁷ Dz. U. z 2016 r. poz. 2046 ze zm., zwana dalej „ustawą o rehabilitacji”.

- dokonaniu z opóźnieniem wpłat w kwocie 402,7 tys. zł na Zakładowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych⁸ (tj. 55,6% środków ZFRON w latach objętych kontrolą⁹) w stosunku do terminu określonego w ustawie o rehabilitacji,
- wykorzystywaniu rozliczeniowego rachunku bankowego środków ZFRON do gromadzenia i wydatkowania środków na cele niezwiązane z ZFRON, co było niezgodne z przepisami ustawy o rehabilitacji,
- dokonaniu w 2016 r. wydatku ze środków ZFRON w kwocie 4,1 tys. zł (tj. 0,8% wszystkich wydatków sfinansowanych ze środków ZFRON w latach 2014-2016¹⁰) na zakup odzieży roboczej, tj. na cel nieprzewidziany w ustawie o rehabilitacji oraz w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2007 r. w sprawie zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych¹¹,
- przekazaniu za maj 2014 r. (tj. za jeden z trzech badanych miesięcy), wszystkim objętym kontrolą 15 pracownikom wynagrodzeń z opóźnieniem wynoszącym od jednego do trzech dni, w stosunku do terminu określonego w pismach informujących o warunkach zatrudnienia oraz w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy¹².

Z uwagi na skalę i istotność nieprawidłowości, na ocenę negatywną kontrolowanej działalności nie miał wpływu fakt, że:

- nie stwierdzono nieprawidłowości we wnioskach do PFRON o wypłatę miesięcznego dofinansowania (co wynikało z badania dokumentacji związanej z trzema wnioskami), oraz dokumentacji 15 osób niepełnosprawnych ujętych w tych wnioskach, w szczególności Spółka osiągnęła wskaźnik zatrudnienia określony w ustawie o rehabilitacji i osoby niepełnosprawne stanowiły w latach 2014-2016 odpowiednio 58%, 57% i 57% zatrudnionych,
- okres zatrudnienia pracowników niepełnosprawnych oraz ich wymiar czasu pracy był zgodny z danymi w umowach o pracę,
- nie stwierdzono przypadków nieuzasadnionego wykazania do dofinansowania wynagrodzeń osób niepełnosprawnych z orzeczoną lekką lub umiarkowaną stopniem niepełnosprawności, które miały ustalone prawo do emerytury,
- Spółka zapewniła pracownikom niepełnosprawnym doraźną i specjalistyczną opiekę medyczną, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne,
- poza jednym, opisanym wcześniej przypadkiem zakupu odzieży ochronnej, z 15 objętych kontrolą zakupów ze środków ZFRON, środki te w wysokości 294 088 zł (tj. 98,6% badanej próby) zostały przeznaczone na cele określone w rozporządzeniu w sprawie ZFRON, tj. na zakup, modernizację, remont maszyn i urządzeń, finansowanie robót budowlanych oraz wyposażenie i dostosowanie pomieszczeń zakładu.

⁸ Zwany dalej „ZFRON”.

⁹ 724,4 tys. zł.

¹⁰ 536,8 tys. zł.

¹¹ Dz. U. z 2015 r. poz. 1023, zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie ZFRON”.

¹² Dz. U. z 2016 r. poz. 1666 ze zm., zwana dalej „Kodeksem pracy”.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu
faktycznego

1. Spełnianie warunków do otrzymania dofinansowania oraz przestrzeganie przepisów w zakresie uprawnień pracowników niepełnosprawnych

1.1 TREND Lisowska Spółka Jawna została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym¹³ w dniu 29 sierpnia 2007 r.¹⁴.

Zgodnie z umową spółki, zawartą 7 maja 2007 r., udziałowcami Spółki zostali UNIPROFIL Drzwi Spółka z ograniczoną działalnością, Stanisława Lisowska oraz Anna Lisowska.

(dowód: akta kontroli str. 2-16)

1.2 Głównym przedmiotem działalności Spółki była produkcja i sprzedaż drzwi wewnętrznych i zewnętrznych oraz dodatków do drzwi (ościeżnic i listew). W KRS jako przedmiot przeważającej działalności przedsiębiorcy według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) podano 16.23.Z, tj. produkcja pozostałych wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa.

(dowód: akta kontroli str. 2-11)

1.3 Średnioroczne zatrudnienie w Spółce wynosiło w przeliczeniu na pełny etat: 59,91 w 2014 r. 66,11 w 2015 r. oraz 65,71 w 2016 r., w tym osoby niepełnosprawne zajmowały, odpowiednio: 34,77; 37,75 oraz 37,31¹⁵ etatu. W ww. latach na podstawie umów o pracę na czas nieokreślony zatrudnionych było odpowiednio 17, 21 i 29 osób niepełnosprawnych.

Wszyscy pracownicy wykonywali swoje obowiązki w zakładzie pracy znajdującym się w siedzibie Spółki.

(dowód: akta kontroli str. 17)

1.4 Za okres objęty kontrolą Spółka otrzymała z PFRON łącznie 1 538,9 tys. zł dofinansowania do wynagrodzeń osób niepełnosprawnych, z tego za poszczególne lata uzyskano: 482,5 tys. zł, 525,9 tys. zł i 530,5 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 20-22, 93-95)

1.5 Spółka uzyskała status zakładu pracy chronionej od 1 kwietnia 2009 r., na podstawie decyzji Wojewody Śląskiego nr PS/VII/9020/8/09 z 17 kwietnia 2009 r.

(dowód: akta kontroli str. 18-19)

1.6 Na podstawie badania dokumentacji dotyczącej trzech wniosków o wypłatę miesięcznego dofinansowania, złożonych w 2014 r. (za maj), w 2015 r. (za lipiec) i w 2016 r. (za wrzesień) oraz dokumentacji 15 osób niepełnosprawnych, ujętych w tych wnioskach, w zakresie spełniania warunków do otrzymywania dofinansowania stwierdzono, że:

¹³ Zwanym dalej „KRS”.

¹⁴ Pod nr 0000287322. Wcześniej Spółka działała jako Spółka Cywilna TREND, Joanna Lisowska i Andrzej Lisowski, na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej przez Wójta Gminy Olsztyn. Uchwała o przekształceniu Spółki Cywilnej w Spółkę Jawną została podjęta w dniu 7 maja 2007 r.

¹⁵ W 2014 r. 5,05 etatu zajmowali pracownicy o znacznym stopniu niepełnosprawności, 16,15 o umiarkowanym i 13,57 o lekkim; w 2015 r.: 6,33 o znacznym stopniu niepełnosprawności, 18,44 o umiarkowanym i 12,98 o lekkim; w 2016 r.: 5,00 o znacznym stopniu niepełnosprawności, 19,08 o umiarkowanym i 13,23 o lekkim.

- dane wykazane we wnioskach o wypłatę miesięcznego dofinansowania wynagrodzeń niepełnosprawnych (na drukach Wn-D) były zgodne z danymi zawartymi w dokumentach rejestrowych Spółki,
- dane dotyczące liczby (w etatach) zatrudnionych osób niepełnosprawnych były zgodne ze stanem faktycznym, a Spółka osiągnęła wskaźnik zatrudnienia określony w art. 28 ust. 1 pkt 1 lit. a) ustawy o rehabilitacji i osoby niepełnosprawne stanowiły w latach 2014-2016, odpowiednio: 58%, 57% i 57% zatrudnionych, w tym osoby zaliczone do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności stanowiły, odpowiednio: 35%, 37% i 37%,
- dane osobowe pracowników w miesięcznych informacjach o wynagrodzeniach, zatrudnieniu i stopniach niepełnosprawności tych pracowników (na drukach INF-D-P) były zgodne z dokumentacjami osób niepełnosprawnych, w odniesieniu do których przekazywana była pomoc, a w szczególności:
 - Spółka prawidłowo podawała dane dotyczące okresu i wymiaru zatrudnienia, wynagrodzenia, co zostało również potwierdzone w pisemnych oświadczeniach pracowników objętych badaniem,
 - kwoty kosztów płacy zostały obliczone i podane w prawidłowych wysokościach oraz prawidłowo ustalono kwoty dofinansowania,
 - prawidłowo podano również dane osób niepełnosprawnych w zakresie stopnia niepełnosprawności oraz szczególnych schorzeń,
 - 12 pracownikom wynagrodzenia przelewano na konta bankowe, tj. zgodnie z art. 26a ust. 1 ustawy o rehabilitacji. Natomiast trzem spośród 15 badanych osób wynagrodzenia wypłacono w formie gotówkowej, co opisano szczegółowo w dalszej części wystąpienia, w sekcji „ustalone nieprawidłowości”,
 - wynagrodzenia wszystkich 15 pracowników za lipiec 2015 r. i wrzesień 2016 r. zostały wypłacone w ciągu pierwszych 10 dni kolejnego miesiąca kalendarzowego, tj. w terminie określonym w art. 85 § 2 kodeksu pracy oraz w pismach informujących pracowników o warunkach zatrudnienia, natomiast wynagrodzenia za maj 2014 r. zostały wypłacone w dniach 11 - 13 czerwca 2014 r., tj. z opóźnieniem wynoszącym od jednego do trzech dni, co opisano szczegółowo w dalszej części wystąpienia, w sekcji „ustalone nieprawidłowości”,
 - składki na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, naliczone od wynagrodzeń za lipiec 2015 r. i wrzesień 2016 r., zostały odprowadzone na rachunek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 47 ust. 1 i ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych¹⁶ w prawidłowych kwotach i w obowiązujących terminach, tj. do 15 dnia następnego miesiąca. Natomiast składka na ZUS od wynagrodzeń za maj 2014 r. (a wypłaconych w czerwcu 2014 r.) została odprowadzona 11 sierpnia 2014 r., tj. 27 dni po terminie, co opisano szczegółowo w dalszej części wystąpienia, w sekcji „ustalone nieprawidłowości”.

(dowód: akta kontroli str. 93-113)

¹⁶ Dz. U. z 2016 r. poz. 963 ze zm., zwane dalej „składki na ZUS”.

1.7. Na podstawie informacji przekazanych NIK w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁷ przez: Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz Zakład Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji stwierdzono, że żaden z pracowników niepełnosprawnych z orzeczoną lekką lub umiarkowaną stopniem niepełnosprawności, którzy zostali wykazani przez Spółkę do dofinansowania w latach 2014-2016, nie posiadał ustalonego prawa do emerytury (nie zachodziła zatem przesłanka do wyłączenia prawa do dofinansowania ze środków PFRON, wskazana w art. 26a ust. 1a1 pkt 1 ustawy o rehabilitacji)¹⁸.

(dowód: akta kontroli str. 261-291)

1.8 Spółka dysponowała aktualnymi dokumentami potwierdzającymi orzeczoną niepełnosprawność objętych badaniem 15 pracowników wykazanych do dofinansowania, co potwierdziły również informacje otrzymane od organów wydających orzeczenia o stopniu niepełnosprawności: Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Częstochowie, Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Myszkowie oraz Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Województwie Śląskim¹⁹.

(dowód: akta kontroli str. 292-303)

1.9 Zgodnie z art. 28 ust. 1 pkt 3 ustawy o rehabilitacji, Spółka zapewniła pracownikom niepełnosprawnym doraźną i specjalistyczną opiekę medyczną, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne poprzez zawarcie umowy o świadczenie usług z Niepublicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej Przychodnią Lekarską „Spółdzielczość” z Częstochowy. Ponadto, od 2010 r. Spółka zatrudniała na pełny etat pielęgniarkę.

(dowód: akta kontroli str. 83-92)

1.10 Zatrudnieni w Spółce pracownicy niepełnosprawni nie wymagali specjalistycznego dostosowania stanowisk pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych, co potwierdziły kontrole przeprowadzone przez Państwową Inspekcję Pracy (w 2014 r., 2015 r. i 2017 r.). Stwierdzone w trakcie tych kontroli nieprawidłowości (dotyczące np. ustawienia maszyny w sposób ograniczający szerokość dojścia do jej pulpitu, czy znajdującego się na posadzce w dużej ilości pyłu powstającego w trakcie produkcji) były na bieżąco usuwane przez Spółkę.

(dowód: akta kontroli str. 128, 137)

1.11 W latach 2014-2016 w Spółce nie zostały przeprowadzone kontrole zewnętrzne dotyczące tematyki dofinansowania do wynagrodzeń, jak również postępowania sprawdzające na podstawie art. 26a ust. 9b ustawy o rehabilitacji, tj. mające na celu potwierdzenie zgodności ze stanem faktycznym danych zawartych w dokumentach oraz potwierdzenie sytuacji ekonomicznej Spółki.

(dowód: akta kontroli str. 114-121)

1.12 Według opinii przedstawicieli Zarządu Spółki, zmiany zasad dofinansowania do wynagrodzeń osób niepełnosprawnych, wprowadzone z dniem 1 kwietnia

¹⁷ Dz. U. z 2017 r., poz. 524, zwana dalej „ustawą o NIK”.

¹⁸ Przekazane zapytania dotyczyły 30 niepełnosprawnych pracowników zatrudnionych w Spółce w latach 2014-2016, które mogły nabyć prawo do emerytury. Jedna osoba z orzeczeniem o niepełnosprawności o lekkim stopniu, która nabyła prawo do emerytury w 2006 r. (pani Barbara S.), nie była wykazywana do dofinansowania przez Spółkę.

¹⁹ Pracodawca wliczył w latach 2014-2016 badanych 15 pracowników do stanu zatrudnienia osób niepełnosprawnych na podstawie przedstawionych przez nich orzeczeń potwierdzających niepełnosprawność, z których 13 (tj. 87 %) stanowiły orzeczenia wydane po 2007 r. przez zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności.

2014 r., były niekorzystnym rozwiązaniem systemowym, które przyczyniło się w znacznej mierze do rezygnacji przez przedsiębiorców z posiadanych statusów Zakładów Pracy Chronionej²⁰, na co wpływ miały głównie ponoszone przez prowadzących ZPChr-y dodatkowe koszty związane m.in. z obowiązkiem utrzymania wysokiego wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych, utrzymania etatu pielęgniarki, konieczności rozliczenia otrzymywanych kwot dofinansowań czy konieczności tworzenia funduszu ZFRON.

Spółka rozważała również rezygnację ze statusu ZPChr i redukcję zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Jednak ze względu na korzystanie przez Spółkę ze zwolnienia od podatku od nieruchomości, właściciele zdecydowali o utrzymaniu statusu ZPChr.

W ocenie Zarządu Spółki: „Prowadzący ZPChr winni mieć przyznane wyższe stawki dofinansowań do wynagrodzeń, aniżeli pracodawcy zatrudniający niepełnosprawnych, z tzw. otwartego rynku”.

(dowód: akta kontroli str. 167-168)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wyплаты wynagrodzeń trzech z 15 objętych kontrolą pracowników za objętą kontrolą miesiące: maj 2014 r., lipiec 2015 r. i wrzesień 2016 r. dokonano w formie gotówkowej w łącznej wysokości 11 505,43 zł (netto)²¹.

Zgodnie z art. 26a ust. 1a¹ pkt 2 ustawy o rehabilitacji miesięczne dofinansowanie nie przysługuje, jeżeli wynagrodzenie pracownika niepełnosprawnego nie zostało przekazane na jego rachunek bankowy lub rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej albo na adres zamieszkania tego pracownika, za pośrednictwem osób prawnych prowadzących działalność w zakresie doręczania kwot pieniężnych.

W związku z powyższym, Spółka nienależnie otrzymała 11 282,21 zł z tytułu dofinansowania do wynagrodzenia ww. trzech pracowników, którym wypłacono wynagrodzenie w gotówce, z tego 3 690,53 zł za maj 2014 r., 3 752,50 zł za lipiec 2015 r. oraz 3 839,18 za wrzesień 2016 r.²²

Łącznie za lata 2014-2016, dofinansowanie do wynagrodzenia ww. trzech pracowników, którym wypłacono wynagrodzenie w gotówce, wyniosło 133 834 zł²³.

(dowód: akta kontroli str. 20-22, 93-94, 175-181, 190-256, 304-373)

Jak wyjaśnili przedstawiciele Zarządu, wynagrodzenia w gotówce zostały wypłacone pracownikom „kierując się złożonymi przez nich w chwili podjęcia zatrudnienia pisemnymi oświadczeniami, w których to deklarowali gotówkowy sposób poboru należnego im uposażenia. Pracownicy nie wyrazili zgody na inną formę wypłaty ich wynagrodzenia”.

W trakcie niniejszej kontroli NIK Zarząd Spółki zobligował ww. trzech pracowników do otwarcia rachunków bankowych i przekazał im wynagrodzenia za maj i czerwiec 2017 r. przelewem bankowym.

(dowód: akta kontroli str. 93-94, 175-181)

²⁰ Zwanych dalej "ZPChr".

²¹ Wynagrodzenie w gotówce wypłacano pierwszemu pracownikowi: 1 242,20 zł w maju 2014 r., 1 296,16 zł w lipcu 2015 r. i 1 365,69 zł we wrześniu 2016 r., drugiemu: 1 197,30 zł w maju 2014 r., 1 251,26 zł w lipcu 2015 r. i 1 320,97 zł we wrześniu 2016 r. oraz trzeciemu: 1 242,20 zł w maju 2014 r., 1 296,16 zł w lipcu 2015 r. i 1 293,49 zł we wrześniu 2016 r.

²² Łączne dofinansowanie do wynagrodzenia za maj 2014 r. wyniosło 37 959,41 zł, w tym pierwszy pracownik 1 050,00 zł, drugi: 1 515,53 zł oraz trzeci: 1 125,00 zł. Łączne dofinansowanie do wynagrodzenia za lipiec 2015 r. wyniosło 46 269,15 zł, w tym pierwszy pracownik: 1 050,00 zł, drugi: 1 577,50 zł oraz trzeci: 1 125,00 zł. Łączne dofinansowanie do wynagrodzenia za wrzesień 2016 r. wyniosło 45 166,07 zł, w tym pierwszy pracownik: 1 050,00 zł, drugi: 1 664,18 zł oraz trzeci: 1 125,00 zł.

²³ 45 353 zł w 2014 r. (w tym pierwszy pracownik: 13 050 zł, drugi: 17 720 zł i trzeci: 14 583 zł), 42 404 zł w 2015 r. (w tym pierwszy pracownik: 12 600 zł, drugi: 18 933 zł i trzeci: 10 871 zł) oraz 46 077 zł w 2016 r. (w tym pierwszy pracownik: 12 600 zł, drugi: 19 977 zł i trzeci: 13 500 zł).

NIK przyjmuje wyjaśnienia Zarządu Spółki, gdyż również przedłożone dokumenty potwierdziły, że wynagrodzenia w gotówce przekazywane były wyłącznie pracownikom, którzy odmówili otwarcia rachunków bankowych. Jednak chcąc spełnić warunki do otrzymania dofinansowania do wynagrodzeń tych pracowników, należało przekazać im wynagrodzenie np. na adres zamieszkania, na rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej lub za pośrednictwem osób prawnych prowadzących działalność w zakresie doręczania kwot pieniężnych.

2. Składki na ZUS w łącznej wysokości 43 971,10 zł²⁴ od wynagrodzeń za maj 2014 r. (a wypłaconych w czerwcu 2014 r.) zostały odprowadzone 11 sierpnia 2014 r., tj. 27 dni po terminie wynikającym z art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych²⁵.

Na podstawie art. 26a ust. 1a¹ pkt 3 ustawy o rehabilitacji nieterminowe opłacanie składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne za pracowników niepełnosprawnych, z opóźnieniem przekraczającym 14 dni, powodowało, że otrzymane przez pracodawcę dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych za maj 2014 r. w wysokości 37 959,41 zł było nienależne.

(dowód: akta kontroli str. 20-22, 93-94, 175, 182-189, 196-198)

Przedstawiciele Zarządu Spółki wyjaśnili, że powyższe opóźnienie zostało spowodowane problemami finansowymi Spółki występującymi w 2014 r., wynikającymi z nieterminowego dokonywania płatności przez jednego z największych kontrahentów Spółki. Przedstawiciele Zarządu dodali, że w latach 2015 - 2016 nie występowały już przypadki opóźnień w płatnościach Spółki.

(dowód: akta kontroli str. 93-94, 175, 182-189)

Zdaniem NIK, niezależnie od podnoszonych okoliczności, przywołane przepisy nakładają obowiązek odprowadzania składek na ZUS w terminie określonym w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych.

Łączna kwota nienależnego dofinansowania pobranego przez Spółkę wyniosła 168 103 zł, z tego 133 834 zł z tytułu dofinansowania do wynagrodzenia trzech pracowników, którym wypłacono wynagrodzenie w gotówce oraz 34 269 zł z tytułu nieterminowego opłacania składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne za pracowników niepełnosprawnych za maj 2014 r.²⁶

3. Wbrew art. 85 § 2 Kodeksu pracy oraz zasadom wypłaty wynagrodzeń przekazanym pracownikom w pismach informujących o warunkach zatrudnienia, wynagrodzenia 15 objętych badaniem pracowników Spółki za maj 2014 r. w łącznej kwocie 19 326,58 zł netto zostały wypłacone w dniach 11-13 czerwca 2014 r., tj. z opóźnieniem wynoszącym od jednego do trzech dni.

W związku z faktem, że opóźnienie wynosiło od jednego do trzech dni, zgodnie z art. 26a, ust. 1a¹ pkt 3 ustawy o rehabilitacji, Spółka nie utraciła prawa do dofinansowania do wynagrodzenia pracowników niepełnosprawnych.

Jak wyjaśnili przedstawiciele Zarządu, powyższe opóźnienia spowodowane były przejściowymi problemami z utrzymaniem płynności finansowej Spółki

²⁴ W tym 32 837,36 zł z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, 8 792,52 zł z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne i 2 341,22 zł z tytułu składek na Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

²⁵ Dz. U. z 2016 r. poz. 963 ze zm., zwana dalej „ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych”.

²⁶ W celu uniknięcia zdublowania kwot, od łącznej kwoty dofinansowania za maj 2014 r. (37 959,41 zł) odjęto dofinansowanie do wynagrodzenia trzech ww. pracowników otrzymujących pensje gotówką (łącznie 3 690,53 zł)

występującymi w 2014 r., które wynikały ze znacznych opóźnień w płatnościach ze strony jednego z największych kontrahentów.

(dowód: akta kontroli str. 93-95, 97, 175)

Zdaniem NIK, niezależnie od podnoszonych okoliczności, przywołany przepis Kodeksu pracy nakłada obowiązek wypłacenia wynagrodzenia za pracę nie później, niż w ciągu pierwszych 10 dni następnego miesiąca kalendarzowego.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Gromadzenie i gospodarowanie środkami ZFRON

2.1 Zgodnie z § 5 rozporządzenia w sprawie ZFRON, w dniu 1 kwietnia 2009 r. (tj. od momentu uzyskania statusu ZPChr) Spółka ustaliła regulamin zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych²⁷, w uzgodnieniu z pracownikiem Spółki, występującym jako przedstawiciel pracowników niepełnosprawnych oraz pielęgniarką zakładową, zapewniającą doraźną i specjalistyczną opiekę medyczną, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne na rzecz niepełnosprawnych pracowników Spółki.

(dowód: akta kontroli str. 169-172, 442-444)

2.2 Zgodnie z art. 33 ust. 2 ustawy o rehabilitacji, fundusz rehabilitacji tworzy się w szczególności:

- ze środków, o których mowa w art. 31 ust. 3 pkt 1 lit. b, tj. z tytułu zwolnień z podatków,
- z części zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych, zgodnie z odrębnymi przepisami, z tym że za dzień uzyskania tych środków, uznaje się dzień wypłaty wynagrodzeń,
- z wpływów z zapisów i darowizn,
- z odsetek od środków zgromadzonych na rachunku funduszu rehabilitacji;
- ze środków pochodzących ze zbycia środków trwałych zakupionych ze środków funduszu, w części niezamortyzowanej.

W ustalonym przez Spółkę regulaminie ZFRON nie wymieniono wszystkich źródeł, z których tworzy się fundusz, określonych w art. 33 ust. 2 ustawy o rehabilitacji, gdyż nie przewidziano w nim wpływów: z zapisów i darowizn, z odsetek od środków zgromadzonych na rachunku funduszu rehabilitacji oraz ze środków pochodzących ze zbycia środków trwałych zakupionych ze środków funduszu, w części niezamortyzowanej.

Przedstawiciele Zarządu Spółki potwierdzili, że rzeczywiście ww. zapisów nie zawarto w ustalonym regulaminie, jednak „przysporzenia takie w Spółce nie miały miejsca”.

W trakcie niniejszej kontroli NIK, Spółka zawarła aneks do regulaminu, w którym dostosowano zapisy do art. 33 ust. 2 ustawy o rehabilitacji.

(dowód: akta kontroli str. 169-172, 442-444)

²⁷ Zwany dalej „regulaminem ZFRON”.

Określone w regulaminie ZFRON zasady gospodarowania środkami ZFRON były zgodne z przepisami art. 33 ust. 3 pkt 4 i pkt 5 ustawy o rehabilitacji i przewidywały przeznaczenie co najmniej 15% środków na indywidualne programy rehabilitacji²⁸ oraz co najmniej 10% środków na pomoc indywidualną dla niepełnosprawnych pracowników²⁹.

(dowód: akta kontroli str. 169-172, 260, 442-444)

2.3 Zgodnie z art. 33 ust. 3 pkt. 1 i 2 ustawy o rehabilitacji, Spółka prowadziła elektronicznie ewidencję środków ZFRON na wyodrębnionym koncie 839 „Fundusze Specjalne – ZFRON”³⁰, kasę ZFRON oraz rozliczeniowy rachunek bankowy³¹, który nie był jednak wykorzystywany wyłącznie dla środków tego funduszu, co opisano szczegółowo w sekcji „Ustalone nieprawidłowości” niniejszego wystąpienia.

Ponadto stwierdzono, że stan środków na koniec poszczególnych lat objętych kontrolą (2014, 2015 i 2016), wynikający z prowadzonej ewidencji na koncie 839 „Fundusze Specjalne - ZFRON”, był wyższy od wykazanej w ewidencji księgowej wartości środków zgromadzonych przez Spółkę na rachunku bankowym i w kasie ZFRON na koniec poszczególnych lat, co zostało szczegółowo opisane w sekcji „Ustalone nieprawidłowości” niniejszego wystąpienia.

(dowód: akta kontroli str. 23-76, 374-422, 442-521)

2.4 Wysokość kwot przychodów zaewidencjonowanych przez Spółkę na koncie ZFRON wyniosła: 207,7 tys. zł w 2014 r., 240,1 tys. zł w 2015 r. oraz 276,6 tys. zł w 2016 r.

W 2014 r. zaewidencjonowano na ZFRON 157,6 tys. zł przychodów z tytułu zwolnienia od podatku od nieruchomości, o którym mowa w art. 31 ust. 1 lit. a) ustawy o rehabilitacji, natomiast 50,1 tys. zł z tytułu pobranych zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych, o których mowa w art. 33 ust. 2 pkt 2 ww. ustawy, a w 2015 r., odpowiednio 181,5 i 58,6 tys. zł oraz w 2016 r. 215,5 i 61,1 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 23-76, 374-422, 442-521)

Wysokość wydatków sfinansowanych ze środków ZFRON zaewidencjonowanych na koncie 839 wyniosła 219,8 tys. zł w 2014 r., 175,3 tys. zł w 2015 r. oraz 141,7 tys. zł w 2016 r. (łącznie 536,8 tys. zł), z tego:

- wydatki w 2014 r. sfinansowano środkami pochodzącymi z 2013 r. w kwocie 68,1 tys. zł i środkami z 2014 r. w kwocie 151,7 tys. zł,
- wydatki w 2015 r. sfinansowano środkami pochodzącymi z 2014 r. w kwocie 57,3 tys. zł i środkami z 2015 r. w kwocie 118,0 tys. zł,
- wydatki w 2016 r. sfinansowano środkami pochodzącymi z 2015 r. w kwocie 123,1 tys. zł i środkami z 2016 r. w kwocie 18,6 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 23-76, 374-422, 442-521)

Zgodnie z art. 33 ust. 3 pkt 4 i 5 ustawy o rehabilitacji oraz regulaminem ZFRON, wydatki zaewidencjonowane na koncie 839 zostały sfinansowane ze środków ZFRON zgromadzonych w latach 2014 i 2015 i przeznaczone na IP w wysokości co najmniej 10% ich wartości, a co najmniej 15% środków przeznaczono na IPR:

²⁸ Zwane dalej „IPR”.

²⁹ Zwaną dalej „IP”.

³⁰ Zwanym dalej „kontem 839”

³¹ Zwany dalej „rachunkiem ZFRON”.

- ze środków ZFRON zgromadzonych w 2014 r. w wysokości 207,7 tys. zł, na IP przeznaczono kwotę 21,4 tys. zł, tj. 10,3%, natomiast na IPR 31,3 tys. zł, tj. 15,1%;
- ze środków ZFRON zgromadzonych w 2015 r. w wysokości 240,1 tys. zł, na IP przeznaczono kwotę 25,1 tys. zł, tj. 10,4%, natomiast na IPR 36,1 tys. zł, tj. 15,0%.³²

(dowód: akta kontroli str. 23-76, 374-422, 442-521)

2.5 Na podstawie dokumentów potwierdzających wpłaty na rachunek ZFRON za wybrane sześć miesięcy z lat 2014-2016³³ w kwocie ogółem 125 013 zł stwierdzono, że wpłaty te zostały dokonane w wysokości wynikającej z dokumentów ustalających ich wysokość, tj. wpłaty z tytułu zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych były zgodne z listami płac, natomiast wpłaty z tytułu rat podatku od nieruchomości były zgodne z deklaracjami podatkowymi.

Spółka terminowo dokonała wpłaty na rachunek ZFRON w wysokości 30 860 zł (tj. 24,7%), a 94 153 zł (tj. 75,3%) zostało przelane z opóźnieniem (wynoszącym od 14 do 97 dni), tj. po terminie określonym w art. 33 ust. 3 pkt 3 ustawy o rehabilitacji, co opisano szczegółowo w sekcji „Ustalone nieprawidłowości”.

(dowód: akta kontroli str. 442-521)

2.6 Na podstawie próby 15 wydatków o łącznej wartości 298 195 zł (po pięć wydatków o najwyższych kwotach, zaewidencjonowanych na koncie 839, z każdego roku objętego kontrolą) stwierdzono, że środki ZFRON w wysokości 294 088 zł (tj. 98,6%) zostały przeznaczone na cele określone w § 2 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ZFRON, tj. na zakup, modernizację, remont maszyn i urządzeń, finansowanie robót budowlanych oraz wyposażenie i dostosowanie pomieszczeń zakładu:

- w 2014 r. 198 344 zł zostało wydatkowane na zakup: linii technologicznej do produkcji surowych drzwi (176 946 zł), kotła CO (8 130 zł), krzeseł (5 122 zł), hydraulicznych ścisków do montażu drzwi (5 000 zł) oraz pilarki do przecinania długich elementów (3 146 zł),
- w 2015 r. 46 518 zł zostało wydatkowane na zakup: heblarki hydraulicznej (21 000 zł), wagopaczkarki (10 500 zł), instalacji CO (9 350 zł), zszywarki do worków wraz z osprzętem (3 009 zł) oraz zakup materiałów budowlanych, m.in. papy i blachy (2 658 zł),
- w 2016 r. 49 226 zł zostało wydatkowane na zakup: frezarki (29 049 zł), trzech zestawów frezów (10 520 zł, 8 672 zł i 985 zł).

Jeden wydatek poniesiony w 2016 r. w wysokości 4 107 zł (tj. 1,4% łącznej kwoty badanych wydatków) na zakup odzieży roboczej i ochronnej, został przeznaczony na cele niezgodne z treścią ww. rozporządzenia, co opisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji „Ustalone nieprawidłowości”.

(dowód: akta kontroli str. 423-439, 442-447)

2.7 W latach 2014-2016 w Spółce nie zostały przeprowadzone kontrole zewnętrzne, dotyczące gospodarowania środkami ZFRON.

(dowód: akta kontroli str. 114-164)

2.8 W ocenie Zarządu Spółki, zwolnienia podatkowe przekazywane na ZFRON w dużym stopniu przyczyniają się do poprawy warunków pracy osób niepełnosprawnych, ponieważ pracodawcy mogą z tych środków sfinansować

³² Ze środków ZFRON zgromadzonych w 2016 r. w wysokości 276,6 tys. zł, w 2016 r. na IP przeznaczono kwotę 8,0 tys. zł, natomiast na IPR 2,7 tys. zł. Pozostała kwota pozostała do wykorzystania w 2017 r.

³³ Badania kontrolne przeprowadzono na próbie wpłat za czerwiec i lipiec 2014 r., sierpień i wrzesień 2015 r. oraz wrzesień i październik 2016 r.

m.in. zakupy maszyn i urządzeń lub wykonać remonty pomieszczeń produkcyjnych i socjalnych, a także udzielać bezpośredniej pomocy rzeczowej lub finansowej osobom niepełnosprawnym, m.in. poprzez zakup lekarstw czy sprzętu rehabilitacyjnego. Jednak korzyści z ZFRON czerpali głównie pracodawcy „którzy prowadzili ZPChr na terenie o dużej powierzchni nieruchomości, przy względnie małym zatrudnieniu”. Według opinii Zarządu Spółki, główną zaletą funkcjonowania zakładowego funduszu rehabilitacji była możliwość zatrudnienia osób niepełnosprawnych, którzy dzięki temu czuli się potrzebni i spełnieni zawodowo. Jednak pracodawcy posiadający status ZPChr napotykali na szereg problemów natury formalnej i biurokracji, m.in. trudności w komunikacji z PFRON, czy brak darmowych szkoleń dla pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne.

(dowód: akta kontroli str. 167-168)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wartość środków zgromadzonych przez Spółkę na rachunku bankowym i w kasie ZFRON na koniec poszczególnych lat objętych kontrolą była niższa, niż stan środków wynikający z prowadzonej ewidencji na koncie 839 „Fundusze Specjalne – ZFRON”, a mianowicie:

- stan środków w kasie i na rachunku bankowym Spółki na koniec 2014 r. wynosił 482,78 zł i był łącznie niższy od środków zaksięgowanych na koncie 839 o 55 968,31 zł, tj. o 99,1%,
- stan środków w kasie i na rachunku bankowym Spółki na koniec 2015 r. wynosił 12 491,17 zł i był łącznie niższy od środków zaksięgowanych na koncie 839 o 109 573,48 zł, tj. o 89,8%,
- stan środków w kasie i na rachunku bankowym Spółki na koniec 2016 r. wynosił 15 611,22 zł i był łącznie niższy od środków zaksięgowanych na koncie 839 o 234 995,61 zł, tj. o 93,8%.

(dowód: akta kontroli str. 259, 374-422, 442-521)

Stwierdzono, że przyczyną powyższego było przekazywanie przez Spółkę środków na rachunek ZFRON z opóźnieniem (co opisano poniżej, w pkt 2 nieprawidłowości) oraz fakt, że Spółka wykorzystywała rachunek ZFRON również do finansowania bieżącej działalności, tj. dokonywania wydatków niezwiązanych z ZFRON, i tak:

- w 2014 r. wysokość przychodów i wydatków ze środków ZFRON zaewidencjonowanych na koncie 839 wyniosła 207,7 tys. zł i 219,8 tys. zł, tymczasem na rachunek ZFRON i do kasy wpłacono środki w łącznej wysokości 462,8 tys. zł i wypłacono 462,7 tys. zł, tj. odpowiednio o 255,1 tys. zł i 242,9 tys. zł więcej niż na koncie 839,
- w 2015 r. wysokość przychodów i wydatków sfinansowanych ze środków ZFRON zaewidencjonowanych na koncie 839 wyniosła 240,1 tys. zł i 175,3 tys. zł, tymczasem na rachunek ZFRON i do kasy wpłacono środki w wysokości 249,5 tys. zł i wypłacono 237,5 tys. zł, tj. odpowiednio o 9,4 tys. zł i 62,2 tys. zł więcej niż na koncie 839,
- w 2016 r. wysokość przychodów i wydatków sfinansowanych ze środków ZFRON zaewidencjonowanych na koncie 839 wyniosła 276,6 tys. zł i 141,7 tys. zł, tymczasem na rachunek ZFRON i do kasy wpłacono środki w wysokości 155,5 tys. zł, tj. o 121,1 tys. zł mniej i wypłacono 152,4 tys. zł, tj. o 10,7 tys. zł więcej niż na koncie 839.

Łącznie, w latach 2014-2016 Spółka do kasy i na rachunek ZFRON wpłaciła 867 716 zł i wypłaciła 852 488 zł, tj. o 143 305 zł więcej, niż wyniosły przychody zaewidencjonowane na koncie 839 w tym samym okresie (724 411 zł) oraz o 315 635 zł więcej, niż wyniosły wydatki ze środków ZFRON (536 853 zł) zaewidencjonowane na tym koncie.

(dowód: akta kontroli str. 442-521 524-548)

Przedstawiciele Zarządu Spółki wyjaśnili, że środki z rachunku ZFRON były przeznaczone na bieżącą działalność Spółki, np. na wypłaty wynagrodzeń pracownikom Spółki.

(dowód: akta kontroli str. 259, 450)

Zdaniem NIK, zgodnie z art. 33 ust. 3 pkt 2 ustawy, pracodawca prowadzący zakład pracy chronionej jest obowiązany do prowadzenia rozliczeniowego rachunku bankowego środków tego funduszu, co oznacza, że ww. rachunek może być wykorzystywany wyłącznie do dysponowania środkami ZFRON.

2. Na podstawie badania kontrolnego przeprowadzonego na próbie wpłat za czerwiec i lipiec 2014 r., sierpień i wrzesień 2015 r. oraz wrzesień i październik 2016 r. oraz przelewów potwierdzających dokonanie wpłat w pozostałym okresie objętym kontrolą stwierdzono, że Spółka przekazywała środki na rachunek ZFRON z opóźnieniem, tj. po terminie określonym w art. 33 ust. 3 pkt 3 ustawy o rehabilitacji, zgodnie z którym ww. środki winny zostać przekazane w terminie 7 dni od dnia, w którym je uzyskano, tj. w ciągu 7 dni od ostatniego dnia, w którym środki te należało wpłacić (zaliczkę na podatek dochodowy – do 20 dnia następnego miesiąca, ratę podatku od nieruchomości – do 15 dnia miesiąca)³⁴.

Łącznie, z wpłat na ZFRON należnych w sześciu miesiącach objętych badaniem, w łącznej wysokości 125 013 zł, w tym 29 301 zł z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych oraz 95 712 zł z tytułu podatku od nieruchomości, Spółka terminowo dokonała wpłaty na ZFRON w wysokości 30 860 zł (tj. 24,7%), a 94 153 zł (tj. 75,3%) zostało przelane z opóźnieniem wynoszącym od 14 do 97 dni:

- Spółka winna była dokonać wpłaty na rachunek ZFRON w czerwcu 2014 r. w kwocie 4 075 zł (z tytułu zaliczek na podatek dochodowy od wynagrodzeń za kwiecień, wypłaconych w maju) w terminie do 27 czerwca 2014 r. oraz w kwocie 13 131 zł (z tytułu raty podatku od nieruchomości) do 23 czerwca 2014 r. Natomiast Spółka przelała łączną kwotę 17 206 zł w dniu 11 lipca 2014 r., tj. z opóźnieniem wynoszącym 14 dni (z tytułu podatku dochodowego) i 18 dni (z tytułu podatku od nieruchomości);
- Spółka winna była dokonać wpłaty na rachunek ZFRON w lipcu 2014 r. w kwocie 4 262 zł (z tytułu zaliczek na podatek dochodowy od wynagrodzeń za maj, wypłaconych w czerwcu) w terminie do 28 lipca 2014 r. oraz w kwocie 13 131 zł (z tytułu raty podatku od nieruchomości) do 22 lipca 2014 r. Natomiast Spółka przelała łączną kwotę 17 393 zł w dniu 11 sierpnia 2014 r., tj. z opóźnieniem wynoszącym 14 dni (z tytułu podatku dochodowego) i 20 dni (z tytułu podatku od nieruchomości);

³⁴ Z dniem 1 lipca 2016 r. zmianie uległa treść art. 33 ust. 2 pkt 2 ustawy o rehabilitacji. Przytoczone przepisy konkretyzują odtąd pojęcie daty uzyskania środków z tytułu zaliczek na podatek dochodowy wskazując na datę wypłaty wynagrodzenia, tj. pracodawca był wówczas zobowiązany do dokonania wpłaty na ZFRON w terminie 7 dni od dnia wypłaty wynagrodzenia (art. 33 ust. 3 pkt 3 ustawy w zw. z ust. 2 pkt 2), a nie jak we wcześniejszym okresie – 7 dni od ostatniego dnia, w którym środki te należało wpłacić do urzędu skarbowego, tj. w terminie do 27 dnia następnego miesiąca.

- Spółka winna była dokonać wpłaty na rachunek ZFRON w sierpniu 2015 r. w kwocie 5 358 zł (z tytułu zaliczek na podatek dochodowy od wynagrodzeń za czerwiec, wypłaconych w lipcu) w terminie do 27 sierpnia 2015 r. oraz w kwocie 16 765 zł (z tytułu raty podatku od nieruchomości) do 24 sierpnia 2015 r. Kwoty te zostały przebrane w obowiązujących terminach: z tytułu podatku dochodowego została przebrana 4 735 zł 24 lipca 2015 r. i 623 zł 6 sierpnia 2015 r. oraz z tytułu podatku od nieruchomości wyłącznie 300 zł 24 czerwca, 1 200 zł 9 lipca 2015 r., 15 265 zł zostało przebrane 24 lipca 2015 r.;
- Spółka winna była dokonać wpłaty na rachunek ZFRON we wrześniu 2015 r. w kwocie 4 974 zł (z tytułu zaliczek na podatek dochodowy od wynagrodzeń za lipiec, wypłaconych w sierpniu) w terminie do 28 września 2015 r. oraz w kwocie 16 765 zł (z tytułu raty podatku od nieruchomości) do 22 września 2015 r. Z należnej kwoty z tytułu podatku od nieruchomości, 2 777 zł zostało przebrane w obowiązującym terminie (6 sierpnia 2015 r. i 4 września) a 13 988 zł zostało przebrane w okresie od 9 października 2015 r. do 28 grudnia 2015 r., tj. z opóźnieniem wynoszącym od 17 do 97 dni. Natomiast kwota z tytułu podatku dochodowego została przebrana 28 i 30 grudnia 2015 r. (odpowiednio 2 212 i 2 762 zł), tj. z opóźnieniem wynoszącym 91 i 93 dni;
- Spółka winna była dokonać wpłaty na rachunek ZFRON we wrześniu 2016 r.³⁵ w kwocie 5 480 zł (z tytułu zaliczek na podatek dochodowy od wynagrodzeń za sierpień, wypłaconych 9 września 2016 r.) w terminie do 16 września 2016 r. oraz w kwocie 17 960 zł (z tytułu raty podatku od nieruchomości) do 22 września 2016 r. Natomiast Spółka przebrała łączną kwotę 23 440 zł w dniu 19 października 2016 r., tj. z opóźnieniem wynoszącym 33 dni (z tytułu podatku dochodowego) i 27 dni (z tytułu podatku od nieruchomości);
- Spółka winna była dokonać wpłaty na rachunek ZFRON w październiku 2016 r. w kwocie 5 152 zł (z tytułu zaliczek na podatek dochodowy od wynagrodzeń za wrzesień, wypłaconych 10 października 2016 r.) w terminie do 17 października 2016 r. oraz w kwocie 17 960 zł (z tytułu raty podatku od nieruchomości) do 24 października 2016 r. Kwota z tytułu podatku dochodowego została przebrana w obowiązującym terminie (1 500 zł 6 października 2016 r. i 3 652 zł 11 października 2016 r.). Natomiast z należnej kwoty z tytułu podatku od nieruchomości wyłącznie 808 zł zostało przebrane w obowiązującym terminie (448 zł 11 października 2016 r. i 360 zł 19 października 2016 r.), a 17 152 zł zostało przebrane w okresie od 7 listopada 2016 r. do 8 grudnia 2016 r., tj. z opóźnieniem wynoszącym od 14 do 45 dni.

Łącznie, z należnych wpłat na ZFRON za lata 2014-2016, w łącznej wysokości 724,4 tys. zł, Spółka przebrała z opóźnieniem kwotę 402,7 tys. zł (tj. 55,6%), w tym 120,8 tys. zł za 2014 r., 48,6 tys. zł za 2015 r. oraz 233,3 tys. zł za 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 442-521)

Przedstawiciele Zarządu Spółki wyjaśnili, że nieterminowe dokonywanie wpłat było wynikiem utraty płynności finansowej przez Spółkę, spowodowanej opóźnieniami w regulowaniu płatności przez największego odbiorcę (w wyniku jego upadłości).

(dowód: akta kontroli str. 259, 450)

NIK zwraca uwagę, że na podstawie art. 33 ust. 3 pkt 3 ustawy o rehabilitacji, Spółka miała obowiązek przekazywania środków funduszu rehabilitacji na rachunek ZFRON w terminie 7 dni od dnia, w którym je uzyskano, tj. w ciągu 7 dni od ostatniego dnia, w którym środki te należało wpłacić (zaliczkę na podatek

³⁵ Z dniem 1 lipca 2016 r. zmianie uległa treść art. 33 ust. 2 pkt 2 ustawy o rehabilitacji. Pracodawca został zobowiązany do dokonania wpłaty na ZFRON w terminie 7 dni od dnia wypłaty wynagrodzenia (art. 33 ust. 3 pkt 3 ustawy w zw. z ust. 2 pkt 2).

dochodowy – do 20 dnia następnego miesiąca, a ratę podatku od nieruchomości – do 15 dnia miesiąca).

3. Poniesiony przez Spółkę w 2016 r. wydatek w wysokości 4 107 zł³⁶ (stanowiący 0,8% kwoty 536,8 tys. zł, tj. wszystkich wydatków sfinansowanych ze środków ZFRON w latach 2014-2016) został przeznaczony na zakup odzieży roboczej i ochronnej.

(dowód: akta kontroli str. 423-439)

Przedstawiciele Zarządu Spółki wyjaśnili, że dokonali ww. wydatku ze środków ZFRON, ponieważ uważali ten zakup za przystosowanie stanowisk pracy dla pracowników niepełnosprawnych.

(dowód: akta kontroli str. 523)

NIK zwraca uwagę, iż zgodnie z zapisami Kodeksu pracy, odzież ochronna i robocza musi być zagwarantowana każdemu pracownikowi, niezależnie od niepełnosprawności. Oznacza to, że poniesiony przez Spółkę wydatek na odzież dla pracowników nie może być potraktowany jako zmierzający do przystosowania stanowiska pracy, zmniejszenia ograniczeń zawodowych niepełnosprawnego pracownika, czy też jako finansowanie rehabilitacji zawodowej, społecznej i leczniczej, o którym mowa w art. 33 ust. 4 ustawy o rehabilitacji.

Zgodnie z art. 33 ust. 4a pkt 1 i 2 ustawy o rehabilitacji, w przypadku przeznaczenia środków ZFRON na cele nieprzewidziane ustawą, Spółka ma obowiązek zwrotu 100% kwoty tych środków (4 107 zł) na fundusz rehabilitacji.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³⁷, wnosi o podjęcie działań mających na celu:

1. **Wypłacanie wynagrodzeń pracownikom w terminach określonych w Kodeksie pracy oraz w przekazanych pracownikom pismach informujących o warunkach zatrudnienia.**
2. **Wpłacanie składek na ZUS w terminach ustalonych w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych.**
3. **Dokonywanie wpłat na rachunek ZFRON w terminie określonym w ustawie o rehabilitacji, tj. 7 dni od dnia, w którym je uzyskano.**
4. **Przeznaczanie środków z ZFRON wyłącznie na cele związane z zaspokojeniem potrzeb pracowników wynikających z ich niepełnosprawności.**
5. **Wykorzystywanie rozliczeniowego rachunku bankowego środków ZFRON wyłącznie do gromadzenia i wydatkowania środków na cele związane z ZFRON.**

³⁶ Na podstawie faktury VAT nr 2963/2016 z 2 grudnia 2016 r.

³⁷ Dz. U. z 2017 r., poz. 524, zwana dalej „ustawą o NIK”.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

Obowiązek
poinformowania NIK
o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 23 sierpnia 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

Kontroler nadzorujący
Gabriela Tutak
Doradca ekonomiczny

.....